

Špeciálnopedagogická starostlivosť a integrované vzdelávanie žiakov so sluchovým postihnutím

V pilotnej štúdii OECD, pod názvom **Žiaci so zdravotným postihnutím, s poruchami učenia a správania a zo sociálne znevýhodneného prostredia, štatistika a indikátory, sme v roku 2006 uskutočnili výskum, zameraný aj na zisťovanie súčasného stavu integrovaného vzdelávania žiakov so sluchovým postihnutím (informácie o štúdii OECD sú uvedené v príspevku autorky M. Levčíkovej).**

Získali sme reprezentatívnu vzorku 250 základných škôl, v ktorých sa vzdelávali žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Výsledky výskumu ukazujú, že z celkového počtu **4267 žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami**, ktoré spadalo do definovaných národných kategórií, navštevovalo bežné základné školy **64 žiakov so sluchovým**

postihnutím, t.j. 1,54 % žiakov z celkového počtu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Z toho bolo 36 (56,25 %) žiakov evidovaných ako integrovaných a 28 (43,75 %) žiakov bolo neevidovaných ako integrovaných. Stav sluchového postihnutia sme neskúmali.

Počet žiakov so sluchovým postihnutím, ktorí sa vzdelávali v základných školách bol k septembru 2005 celkovo 279 (117 žiakov na 1. stupni, 162 žiakov na 2. stupni základných škôl).

Výskumná vzorka 64 žiakov tak predstavuje 22 % zo všetkých žiakov so sluchovým postihnutím, ktorí sa k septembru 2005 vzdelávali v bežných základných školách.

Ďalej sme zistili, že 64 žiakov so sluchovým postihnutím sa vzdelávalo v **47 základných školách bežného typu (18,8 % z 250 škôl), z toho 7 škôl malo aj špeciálne triedy.** Evidovaní žiaci so sluchovým postihnutím sa vzdelávali v **27 základných školách (10,8 % z 250 škôl).**

Vo väčšine škôl (35 ZŠ, 74, 47 %) našej výskumnej vzorky, sa vzdeláva len 1 žiak so sluchovým postihnutím. Ide o prevažne mestá do 5 000 obyvateľov (44,68 %), 85,11 % škôl je štátnych a 91,48 % škôl je plnoorganizovaných, vyučuje sa v nich na 1. aj 2. stupni.

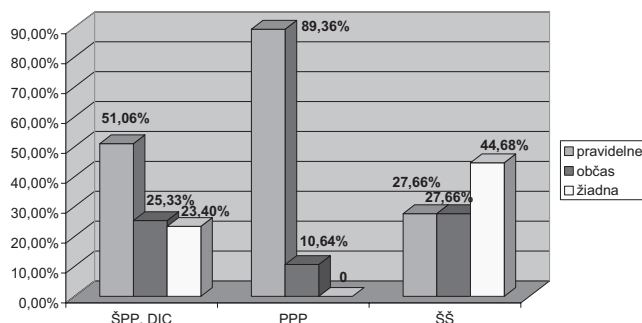
Vo väčšine škôl je integrované vzdelávanie súčasťou plánu práce školy (38 základných škôl, 80,85 %). Len 3 školy (6,38) uviedli, že sa prioritne zameriavajú na vzdelávanie žiakov so sluchovým postihnutím, 43 škôl (91,48 %) je otvorená žiakom s rôznym druhom postihnutia. Zistili sme, že až na 46 základných školách (97,87 %) sa vzdelávajú aj žiaci s iným druhom postihnutia (najčastejšie s poruchami učenia).

Podstatou zabezpečenia primeranej úrovne integrovaného vzdelávania žiakov so sluchovým postihnutím je zabezpečenie špeciálnopedagogickej a odbornej starostlivosti. Je potrebné, aby bol žiak so sluchovým postihnutím pred prijatím do bežnej základnej školy vyšetrený odborníkmi v špeciálnopedagogickej poradni alebo detskom integračnom centre pre príslušný typ postihnutia (aj v súlade so znením Antidiskriminačného zákona č. 365/2004 Z.z., § 32b. ods. 1 a 2). Je to jeden z kľúčových faktorov úspešnosti integrovaného vzdelávania žiaka so sluchovým postihnutím.

Skúsení odborníci zo špeciálnopedagogických poradní alebo detských integračných centier vedia objektívne posúdiť či je potrebné žiakovi so sluchovým postihnutím počas vzdelávania v bežnej základnej škole zabezpečiť špeciálnopedagogickú starostlivosť.

Výsledky z výskumu ukazujú, že **základné školy najčastejšie spolupracujú s pedagogickopsychologickými poradňami** (100 %), 24 (51,06 %) škôl pravidelne spolupracuje so špeciálnopedagogickými poradňami a detskými integračnými centrami. So špeciálnymi školami spolupracuje 27,66 % škôl pravidelne, 27,66 % občas (36 škôl). Školy spolupracujú s viacerými zariadeniami súčasne (graf a tabuľka č.1).

Graf č. 1 Spolupráca s poradenskými zariadeniami a špeciálnymi školami

Legenda:

ŠPP, DIC – špeciálnopedagogické poradne, detské integračné centrum
 PPP – pedagogickopsychologické poradne
 ŠŠ – špeciálne školy

Tabuľka č. 1: Spolupráca základných škôl s poradenskými zariadeniami a špeciálnymi školami

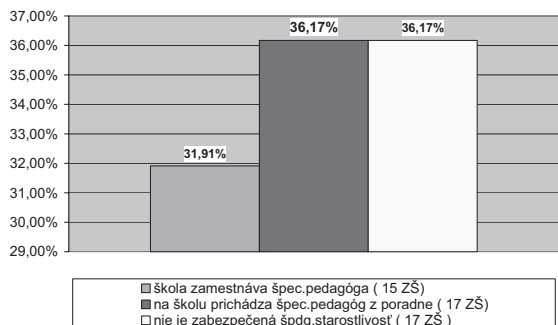
zariadenia	počet škôl			počet percent		
	pravidelne	občas	žiadna	pravidelne	občas	žiadna
špeciálnopedagogické poradne, detské integračné centrá	24	12	11	51,06	25,53	23,40
pedagogickopsychologické poradne	42	5	0	89,36	10,64	0
špeciálne školy	13	13	21	27,66	27,66	44,68

Z celkového počtu 47 škôl **15 škôl (31,91 %) zamestnáva špeciálneho pedagóga, z toho viac ako polovica je zamestnaná na polovičný úväzok (53,33 %, 8 pedagógov), len 4 pedagógovia (26,67 %) sú zamestnancami školy na plný úväzok.** 17 špeciálnych pedagógov (36,17 %) dochádza na školy z poradní, nie sú zamestnancami škôl. 17 škôl (36,17 %) nemá zabezpečeného žiadneho špeciálneho pedagóga (graf č. 2).

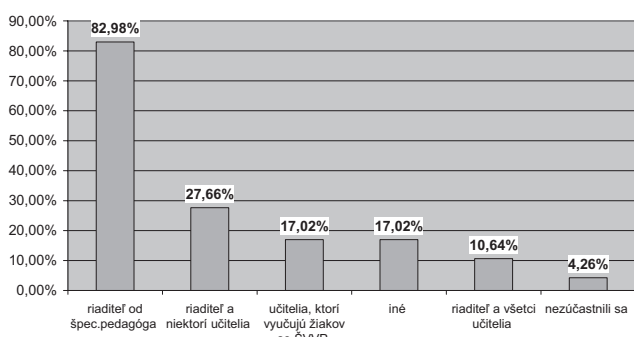
V položke č. 8 sme sa pýtali na absolvovanie vzdelávacích kurzov alebo školení pedagógmi základných škôl, ktoré boli zamerané na vzdelávanie žiakov so zdravotným postihnutím. Získané výsledky ukazujú, že **najčastejšie riaditeľ školy získava informácie od špeciálneho pedagóga (82,96 %, 39 riaditeľov).** Len v 27,66 % (13 odpovedí) sa riaditeľ a niektorí učitelia, ktorí vyučujú žiakov so

zdravotným postihnutím, zúčastnili vzdelávacieho kurzu alebo školenia so zameraním na výchovu a vzdelávanie žiakov s postihnutím. Ďalej 8 učiteľov z 47 škôl (17,02 %) sa zúčastnilo vzdelávacieho kurzu alebo školenia so zameraním na výchovu a vzdelávanie žiakov so zdravotným postihnutím (graf č. 3).

Graf č.2 Personálne zabezpečenie špeciálnopedagogickej starostlivosti

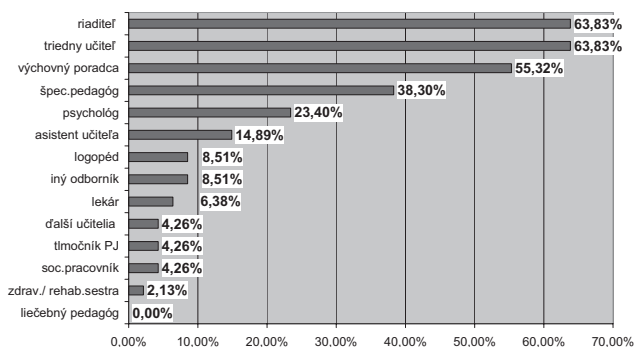

Graf č.3 Odborná pripravenosť pedagogických pracovníkov

V 30 (63,83 %) základných školách je vytvorený odborný tím, ktorý systematicky rieši problémy výchovy a vzdelávania žiaka so sluchovým postihnutím. Tím pracuje najčastejšie v zložení riaditeľ (63,83 %), triedny učiteľ (63,83) a výchovný poradca (55,32 %). Za nimi nasleduje špeciálny pedagóg (38,30 %, 18 špeciálnych pedagógov na 47 školách). Ďalšie informácie o zložení tímu uvádza graf č. 4.

Graf č.4 Členovia odborného tímu

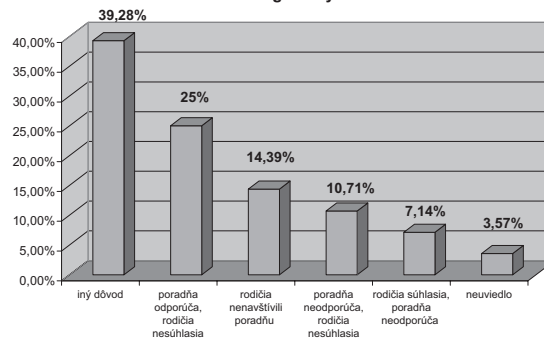
Z hľadiska vybavenia škôl špeciálnymi učebnicami a učebnými pomôckami až 24 (51,06 %) základných škôl, kde sa vzdelávajú žiaci so sluchovým postihnutím, uviedlo, že nemá žiadne špeciálne učebnice, učebné pomôcky a iné učebné materiály na vzdelávanie žiakov so sluchovým postihnutím. Len 5 škôl uviedlo, že učebné materiály, potrebné k vzdelávaniu žiakov so zdravotným postihnutím má v primeranom množstve. Zvyšok, 18 škôl (38,30 %), hod-

notí stav ako škola má nedostatok špeciálnych učebníc, pomôcok a iných materiálov.

Zaujímali nás i dôvody, prečo žiaci so sluchovým postihnutím neboli evidovaní ako integrovaní, čo znamená, že takéto žiaci sa neposkytuje žiadna špeciálna odborná pomoc ani materiálne prostriedky vo vzdelávaní, škola si neuplatňuje navrhované finančné prostriedky na vzdelávanie žiaka so sluchovým postihnutím.

Najčastejšie sme sa stretli s inými dôvodmi 39,28 % všetkých odpovedí (10 žiakov). Sem patrili nasledovné dôvody: rodičia boli na vyšetrení, ale ešte nemajú správu, integrácia nie je potrebná, žiak nosí načúvací prístroj, psychológ, špeciálny pedagóg nenavrhol integráciu, žiak opakuje 1. ročník. Vyskytlo sa 7 prípadov (25 %) keď poradňa odporučila integráciu, ale rodičia nesúhlasili. Z neuvedených dôvodov 14,39 % rodičov nenavštívili poradňu (4 žiaci). V 10,71 % (3 žiaci) rodičia súhlasili, ale poradňa neodporučila integráciu a v prípade ďalších 10,71 % (3 žiakov) rodičia nesúhlasili, ani poradňa nedala odporúčanie. Po celkovom súčte, keď rodičia nesúhlasili, je počet odpovedí 10, čo je 39,28 % všetkých odpovedí (graf č. 5).

Graf č.5 Dôvody neevidovania žiakov so sluchovým postihnutím ako integrovaných

Ukazuje sa, že aj spolupráca s rodičmi môže byť problémom pri dosahovaní dobrých výsledkov vo vzdelávaní žiakov so sluchovým postihnutím v bežných základných školách.

Získané výsledky z výskumu našej reprezentatívnej výskumnej vzorky poukazujú na to, že integrované vzdelávanie žiakov so sluchovým postihnutím nie je primerane zabezpečené.

Na dosiahnutie optimálneho stavu integrovaného vzdelávania žiakov so sluchovým postihnutím je potrebné aby príslušné inštitúcie prijali opatrenia na sledovanie dodržiavania legislatívnych predpisov. Dôležitou podmienkou je, aby **každý žiak so sluchovým postihnutím**, nielen integrovaný, bol pred prijatím do bežnej základnej školy vyšetrený v zariadení špeciálnopedagogického poradenstva. Dôležitá je aj spolupráca s rodičmi.

Mgr. Iris Domancová, PhD.,
Štátny pedagogický ústav, Bratislava

Literatúra

- 1) Projekt Štúdia OECD Žiaci so zdravotným postihnutím, s problémami v učení alebo správaní a zo sociálne znevýhodneného prostredia, štatistika a indikátory. Zber dát na úrovni škôl – pilotná štúdia v Slovenskej republike. OECD/CERI, ŠPÚ, Bratislava, 2005
- 2) Vyhláška MŠ SR č. 43/1996 Z.z. o podrobnostiach o výchovnom poradenstve a o poradenských zariadeniach
- 3) Zákon č. 365/2004 o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon)
- 4) Zákon NR SR č. 279/1993 Z.z. o školských zariadeniach